Օրագիրը կը հրատարակուի ամէն օր բաց 'ի կիւրակէ և տօն օրերէ։

Տարեկան գինն է Պոլսոյ համար կանխիկ 250 ղրուշ, իսկ գաւառաց համար կանխիկ 2 1/2 Օսմ. ոսկի, զոր բաժանորդագրուիլ ուզողներ կը պարտաւորին իրենք ուղղակի մեզ ղրկել և կամ յիշեալ գումարը վճարելու համար Պոլիս մէկը ցոյց տալ։

ՕՐԱԳԻՐ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Օրագրոյն գինը 1 ղրուշ կը ծախուի։

Ծանուցման տողը առաջին անգամի համար 3 ղրշ. երկրորդին 2 ղր. և աւելի անգամներու համար ուրիշ ակարգութիւն կըլլայ։

Նամակք և ուրիշ գրութիւնք պէտք է ղրկել Ֆինճանճըլար Եօղուշու Նուրուօսմանիէ խանին [illegible] Օ. [illegible] անուան։

ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ١٢٨٨ ՇԷՎՎԱԼ ١٠ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1871 ՉԻՄՆԻՐ 7 ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ 27 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ԹԻՒ 625

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ 'Ի ՏԱՃԿԱՍՏԱՆ

Յայտնի է ընթերցողաց թէ օսմանցւոց մէջ ազգային կամ լաւ ևս երեսփոխանական ժողովոյ մը կազմութիւնը՝ եթէ ոչ պաշտօնապէս գէթ իբր լրագրական խնդիր՝ օրուան խնդրոց կարգն անցած է, բայց մտքերն դեռ տարտամ ու տարակուսական վիճակի մէջ կը գտնուին. ասոր տեղի տուող կէտը՝ Օսմանեան Հպատակաց տարբեր կրօնքներէ բաղկացած ըլլալնին է։

Սակայն այս տարբերութիւնները պէտք են հաշուի առնելու, բայց մինչ այս հաշուին այնքան ճապաղելու և այնքան մոլար սկզբունքներով մոլար եզրակացութեանց հասնելու է որ բուն իսկ երեսփոխանական ժողովոյ գոյութիւնն վտանգի տա՞կ ինայ։

Պուլկարը, Յոյնը, Հրեայն և Հայը՝ կըսէ Պասիրէթի նամակագիրն՝ իրենց երեսփոխանները իբրև իրենց ներկայացուցիչք պիտի ղրկեն. հետևաբար կը վախէ որ՝ ասոնց զանազան խնդրոց վրայ այլ և այլ կերպ տեսութիւններ ունենալովը ժողովը չը կրնար մէկ կէտի վրայ համաձայնիլ և յառաջին չոր քան զառաւելին կըլլայ։

Այս առարկութիւնը պէտք էր որ յայտնուէր հրապարակաւ անկեղծ բայց Մահմետականներուն ձեռակերտ մը բերնէն. այս առարկութիւնը թագուն պահուած էր Մահմետականաց մտաց մէջ և միշտ «Հաւասարութիւն» կը քարոզուէր. բայց հիմա յայտնի կը տեսնենք թէ՝ Մահմետականք՝ իրենցմէ չեղող հպատակաց վրայ ոչ հաւասարութեան աչօք կը նային ոչ հաւասար իրաւանց ու հաւասար պարտուց և ոչ հաւասար շահու տէր կը ճանչնան, այլ պէտք է կըսեն ընդունինք՝ որ Մահմետականք արժանեօք քան միւսները գերադասելի վիճակի մը հասնին և այս հաւասարապէս ազգային ժողովոյ անդամներուն վրայ բաղդին, բայց է՝ որ այն ատեն մեզ հաւասար պիտի ճանչեն իրենց, երբ արժանեօք հաւասար չենք ու վար ենք. հետևաբար մինչ այն ատեն բերնանց հաւասար բայց իրօք արդի տարբեր վիճակին մէջ պիտի պահեն պետ. պիտի ընեն մեզ հաւասար ենք. և իբր ապացոյց կառավարութեան ծառայութեանց մէջ գտնուած անհատականներ ոչ–Մահմետականները ցուցնեն, մինչդեռ այդ ծառայութիւնը հաւասարութեան իրաւանց ապացոյց չը կրնար ըլլալ, զի այդ ծառայութիւնը աշխատութեան փոխարէն վարձատրութեան սկզբունքին տակ կիյնայ, ինչպէս ըմիջի մը որ ազգէ կողմէ ըլլայ այն՝ իր աշխատութեան փոխարինութիւնը պէտք է վայելէ, ինչպէս ճարտարապետ մը, նոյնպէս և գրագիր մը, թարգմանիչ մը, գործակատար մը են։

Բայց պէտք չէ զարմանանք թէ՝ ինչո՞ւ Մահմետականաց մտքին մէջ դեռ տիրող ցեղի գաղափարը կենդանի է և դեռ ինքզինքնին մեզմէ վեր կըմբռնեն ու հաւասար չեն ընդունիր։ Յաղթութեան իրաւունքը դիւրաւ չը կրնար մտքէ ելնել, յաղթող ցեղը յաղթեալ ցեղէն միշտ վեր կը բռնէ ինքզինք. և յաղթեալ ցեղը միշտ վրէժխնդրութեան պատեհ վայրկեան մը կըսպասէ, կուզէ յաղթել և առնել կամ գերազանցել կամ հաւասարիլ։

Բայց և այնպէս յաղթողին վիճակը երբ կը փոխուի, երբ կը ստիպուին զանազան պատճառներով և չը կրնար իր երազած յաղթութեան իրաւունքը իրօք գործադրել, այն ատեն պէտք չէ՞ արդեօք եղբայրութեան հրաւէր կարդալ յաղթեալներուն;–այս խելացի միջոցն էր որ առաջարկուեցաւ օսմանեան յաղթող ցեղին գլուխը գտնուողներուն և այս խելացի միջոցին հետևանքն էր որ՝ հաւասարութիւն քարոզուեցաւ հրապարակաւ և հանդիսաւոր կերպով։

Այս հրապարակութենէն 'ի վեր է որ կաշխատէին զՄահմետականս համոզելու թէ դուք թէև կանխաւ յաղթող, սակայն ամենայնիւ եթէ ձեզմէ յաղթուողներուն հետ եղբայրօրէն չըվարուիք, պարզապէս եթէ բռնուած գերիներն արձակելով զանոնք ալ թշնամւոյն դէմ չըհանէք, ձեր յաղթող բանակը ուրիշէն պիտի յաղթուի ու գերի կիյնայ. գերի կիյնալէ լաւ է և վեհանձնական երևոյթ ունի ընդերին գերին արձակելը. այս քաղաքականութեան կամ համոզման հետևանքով է որ Մահմետականք ոչ–Մահմետականաց հետ երբ հաւասարութեան վրայ կը խօսէին, իբրև շնորհ մը ընող մէկը վեհանձն դէմք մը կերևէր, որուն վրայ փոխադարձաբար ոչ–Մահմետականաց դէմքին վրայ ալ իբրև շնորհեալ մէկու մը երախտապարտութեան նշան մը կը տեսնուէր։

Բաւական տարիներ այս վիճակը շարունակուեցաւ, բայց և այնպէս չըտեսնուեցաւ այն իրական արդիւնքը, որ կանխաւ կըյուսացուէր. հետևաբար օսմանեան ազգին խելացիներն երեսփոխանական ժողովոյ մը պէտքը զգացին և հասարակաց վիճաբանութեանը ստորկայ բերին զայն։

Դիւրին չէ թէև հասարակաց միահամուռ համոզում մը գոյացընել այս մասին, բայց սա ևս ստոյգ է որ քանի ուշանայ, այնքան վնասակար հետևանքները կաւելնան։

Կը վախնան որ Պուլկարը, Հայը, Յոյնը տարբեր տեսութիւններով կուգան այդ ժողովին մէջ և անհամաձայնութիւն կը գոյանայ։

Այո, տարբեր տեսութիւններով և տարբեր սկզբունքներով պիտի գան ժողովին մէջ. բայց մի թէ այդ տարբերութիւնները նո՞ր պիտի գոյանան՝ թէ արդէն կան–տարակոյս չիկայ թէ արդէն կան.–և արդ. եթէ այդ տարբեր սկզբունքներն՝ բուն Մահմետականաց տեսութեան՝ հայրենեաց վտանգաւոր են ինչո՞ւ կը վախնան ատոնց յայտնուելէն. ճշմարիտ չէ՞ որ հիւանդութիւն մը աւելի դիւրաբուժելի է, երբ յայտնուի. [illegible] միայն ծածկեալ հիւանդութիւնն ինչպէս կրնայ դարմանել առանց զայն երևան հանելու։

Եւ ո՞րն է արդեօք ամենէն աւելի վախցուած կէտը. — Բաց ասենք և ոչ ամաչենք.

Ամեն ազգ կամ ցեղ պիտի ուզէն որ իրենց ազգայնութիւնը պահուի, կեդրոնական ժողովէն զատ՝ մէկ մէկ ալ մասնաւոր ժողովներու կազմութեամբ, և իրենց մասնաւոր հայրենիքը իրենց ազգութեան անուամբ Տէրութեան մէկ գաւառը ճանչցուի։

Բայց ի՞նչ վնաս ունի. մի թէ այս միջոցը աւելի զօրաւորութեան և աւելի յառաջդիմութեան միջոց մը չէ՞. մի թէ Մոլտովալաքիան իր արդի վիճակը Տէրութեան պատիւ բերելու անվնաս դարման մը չէ՞. նոյնպէս չէ՞ մի թէ Սերպիա և Եգիպտոս. և եթէ այդ գաւառներուն արդի վիճակին մէջ Տէրութեան պատիւ չը բերելու բան մը կայ՝ այդ ոչ թէ առանձնաշնորհեալ զատ գաւառներ ըլլալնին այլ օտար երաշխաւորութեամբ կամ դաշնադրութեամբ զատ գաւառ կազմուած ըլլալնին չէ՞. ինչո՞ւ չընել այն բանը որ կարող ես առանց օտարին ձեռքին ընելու և ընել ուրիշ օր մը օտարին ազդեցութեամբ։

Ու մի թէ առանց ասոր՝ այսինքն ազգայնութեանց՝ ապահովման բաժանման կարելի պիտի կրնա՞յ ըլլալ գտնել այն ոյժը՝ որով կարող ըլլանք մեր հայրենիքը մեր դրացեաց յարձակմանը դէմ պաշտպանելու. ատ անկարելի է առանց մասնաւոր ազգութեանց իրական այն համոզմանը թէ՝ ընդհանուր հայրենեաց մէջ մասնաւոր հայրենեաց մնալը՝ և թէ ընդհանուր հայրենեաց կենաց մասնաւոր հայրենեաց պահպանութեան մէջն է։

Եւ մի թէ հարցումն այն ատեն միայն կրնայ գտնել 'ու տարածել' երբ Օսմանեան կառավարութիւնը իր երեսփոխանական ժողովը կունենայ, որու հետ նաև յօրդելով կուգայ Օսմանեան քաղաքականութիւն մը՝ ամեն ցեղէ և կրօնքէ եղող հասարակութենէ տարբեր միջոցներով պաշտպանեալ։

Յետադրեալ ուսումնական յօդուածը որ խիստ խնամով և հմուտ հեղինակի մը երկն է, Լա Թիւրքիէն հանելով 'ի լոյս մեր ընթերցողաց կը յանձնենք և նոյն մանաւանդ անոնց ուշն աւելի կ՚հրաւիրենք՝ որք մանուկ և երախայ կրթելու, մեծցնելու պաշտօնն ունին. [illegible] ուսումնական օրէնքք, և գիտնական հայրեր կ՚աղաչենք խիստ ուշիւ կարդալ այն ընտիր խորհրդածութիւնը։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ
ՄԱՆՈՒԿՆ

Մարդուն զարգացումը իր ընկերական բազմաձև յարաբերութեանց մէջ այն դասու մը հոգեկան երևոյթներուն (ֆէնօմէն) արդիւնքն է, զոր դաստիարակութիւնը, կրթութիւնը և ուսումնը յառաջ կ՚բերեն անոր ըղեղին մէջ կենաց զանազան շրջաններուն մէջ։

Պարագաները, դէպքերը կարողութիւնք սեռական իրողութիւններով կ՚թանձրացնեն նախատեսման վերացականը. բուն երկու զարգացում կայ՝ այնպէս սերտ կապուած միմեանց հետ՝ որք եթէ բաժնուին կ՚ոչնչանան երկուքն ալ։

Արդարև, զարգացում ըսելով պէտք է հասկնալ այն շղթայի պէս գիրար բռնած բարոյական և նիւթական բազմաձև երևոյթներն որք ճշտիւ հաշուուած և նիւթապէս քննուած ամբողջութիւն մը կը կազմեն։

Ասկէ կ՚հետևի որ ժողովրդի մը ընտանեաց մը կամ անհատի մը ճըշմարիտ քաղաքակրթութիւնը անոր մտաւորական կրթութենէն կախումն ունի։

Բնաւ իրական յառաջացում մը չունի այն անձը որ բարոյականին մէջ յետադէմ է։

Կենաց հրահանգում մը, քաղաքակիրթ ընկերութեան մը մէջ ստացած շատ մը տարիներ բաւական չեն ճշմարիտ կատարելութիւն մը ստանալու համար. Ո՛չ. կան մեծ դաս մը մարդիկ հակառակ իրենց տարիքին կը պահեն դեռ իրենց նախնական պարզութիւնը. Մարդուն ըղեղին մէջ բարոյական զարգացման յառաջ բերելու համար պէտք է դնել ըղեղն այնպիսի պայմանաց մէջ որք կը նպաստեն իր մտաւորական կարողութեանց զարգացմանը։

Այս կարողութիւնք կը բարգաւաճին դաստիարակութեամբ, կըրթութեամբ և ուսմամբ։

Դաստիարակութիւն ըսելով կ՚իմանանք մանկութիւն. կրթութիւն ըսելով պատանեկութիւն և ուսմունք ըսելով այրութիւն (հասուն հասակ.)

Թէեւ առաջինը լաւ խնամուած չէ, լաւ կրթութիւն մը չ'ստացուիր և այս կրթութեան թերակատարութիւնն յ'արբունս հասակի՝ անհնար կ'ընէ ուսումը։

Այսպէս իմացականութեան (միտաւորականին) առողջապահութիւնը նոյն իսկ այն օրէն կ՚սկսի՝ յորում թողլով մայրական գիրկը կ՚սկսի առաջին մտաց զգացութիւնը խնամել։

Այս ամենէն սկսելով ծնողք անհուն պատասխանատուութեան ներքև են։

Աղէկն՝ կենաց այս նախնական ատենին պէտք է պատրաստել ամբողջ կազմը (օրկանիզմ) իմացական և ձայնաւոր գործարանաց առողջ զարգացման, այն է խօսքին և հանճարոյ։

Քանի այն հասակն առաւել պէտք է կրկնակի ուշիւ հետևիլ անոր աճմանը. պէտք է ջանալ լաւ կերպ առարկաներով, կանոնաւոր կերպիւ և պարզ տեսիլներով զայն զուարճացնել։

Միմոսութիւնը (խեղկատակութիւնը) երախայից առաջին դաստիարակութիւնն է՝ պէտք է կանոնաւոր ձևեր 'ի գործ ածել. և այնպիսի նշանակութիւն ունեցող նշաններ ընել որ և իցէ կամք մը յայտնեն։

Այն օրէն որ մանուկը թօթովել կ'սկսի, ուշ դնելու է որ ձայները ճիշդ յօդաւորէ, ուրեմն ամէն անոնք՝ որ այս խիստ օգտակար հասակը խնամելու հոգը ստանձնած են, պէտք են միավանկներ գործածել, զորս թէ լսել և թէ հասկընալը դիւրին լինի։

Ծնողաց առ որդիս ունեցած պարտքն օր առ օր ընդ. [illegible] պարտին ծանր և լուրջ կերպարանք մը առնու։

Խօսքն հանճարոյ կամ իմացականութեան յայտարարութիւն լինելով, խիստ մեծ զգուշութիւն պէտք է մանկան ըղեղը այնպիսի թեւութեանց մէջ դնել, որք կարող լինին անոր ապառնի զարգացման իր խորհուրդն ծառայեցնել։

Պէտք չէ բնաւ մարդիկ մանկունք թողուլ 'ի ձեռս սպասաւորաց տըգէտ և նախապաշարեալ ծերունեաց։ Այս հասակն է որ Լն մեծ ուշադրութիւն կը պահանջէ, ինչու որ այն ատեն գաղափարք՝ որք կը տպաւորին անոր կոյս ըղեղին վըրայ՝ ց'գերեզման կը հետևին իրեն։

Առաջին բառերը պէտք է բնականօք և լաւ յօդաւորուած լինին. խելացութիւն չէ մանուկը բարբառ (տիալէգթ) գործածել, ինչու որ անոր ձայնական գործարանք կը խանգարին և յետոյ [illegible] դժուարութիւն ալ կ՚առթեն։

Քանի մանուկն աճի և բանն (բեղօն) 'ի վեր երևի, պէտք է զանի մեծ խնամօք մեծ զգուշութեան մէջ պահել, և բնաւ չը զրուցել նոր առասպելներ՝ որք երևակայութեան սին ու սուտ պատկերներով խճողելով իմացականութիւն մը կտրեցնեն և կը թմրեցնեն ատպադան. մանուկներն զուարճալի պատմութիւններու մասնաւոր առաւելագոյն սէր մը ունին. անոնց փափաքը կը գոհացուի այնպիսի բնական իրողութիւններէն հանուած կամ քաղուած պատմութիւններով, որոնց նպատակը լինի կազմել մանկան իմացականութիւնը, դըրջեկել, ճշմարտին և արդարին ճաշակովը։

Մանուկները խօլական զրոյցներու օտարոտի ու պատիր վէպերով ինչպէս ոգիներու, դևերու և շատ մը ցնորական բանդագուշանքէ և լկտի խելապատակներէ ճարտարուած, ուսանելեցուցիչ հեղինակութիւններով վը խըզենը աղէտալի կրթութիւն մ՚է. (ասոր համար է որ տղաք երբեմն երկչոտ անարի, վատասիրտ և թուլամորթ կ՚ըլլան։ Ծ. Թ.)

Անոնց մաքէն հեռացնելու է բոլոր վախու գաղափարները. բայց վարժեցնելու ալ չէ զանոնք վտանգաւոր և առողջութեան վնասակար իրերու (զոր օրինակ սուր ածելի են թունաւոր առարկայից) հետ խաղալ։

Եւ չափազանց խստութիւն և ոչ ալ չափազանց կամակատարութիւն ընելու է մանկանց՝ նա մանաւանդ վերջին պարագային մէջ մանկունք անուղղա և անհնազանդ կըլլան։

Ջեռնամերձութիւններ (ձեռք ձեռներ) բարբարոսական գործ մ՚է, վասն զի պէտք չէ երբեք զբունել այն ապտակներուն՝ որոնք դեռ կառավարել բանաւորութիւն չունին։ Քիչ մը փափկութեամբ, քիչ մը գթութեամբ, քիչ մը համբերութեամբ աւելի կարելի է մանուկները յաղթել քան թէ ուժով զօրութեամբ։ Պէտք չէ երբեք կրօնական կրթութեանց պատրուակաւ կամ բարոյականօք այս մանուկ տղաքուն հետ ու արհամարհանօք սպառնալ կամ տանջել զանոնք ընդդէմ այն անձանց որք ուրիշ կրօնք մը կը դաւանին կամ կը վարդապետեն։ Այս է այն սխալ ժողովրդներ բնաշխարհ ընդ կարգ ու կանոններուն ազդեցը, վասն զի մարդիկ փոխանակ զիրար իբր եղբայրներ նկատելու, մշտական թշնամութեամբ դատապարտուած էակ մը իրենց քով տեսնել կը հաւատան։

Ցեղ մտաց մէջ քաղաքակրթութիւն աղերսելու է այնպիսի ընկերական վարդապետութիւն մը՝ որ իր ազդեցութեան տակ, ամեն օր մեր աչաց առջև դարձած իրաց կարգին մէջ, պէտք է կեանքը դաստիարակութիւն ըլլալ կատարելապէս դրական և ոչ թէ վերացական հիման մը վրայ։ Ձեր մանկունք բարի և խոր գաղափարութեամբ մը կրթեցէք, իրենց բանականութիւնը զարգացնելով, արդիւնք առաջ և զուգ հասոն ու ներքին համոզումներ ունենալով զի՝ զի բանաւոր ու բանիբուն մարդիկ յառաջխաղացութեան և քաղաքակրթութեան պահանջմանց համապատասխանող մարդիկ պիտի ըլլան։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Եգիպտոսի առաջնորդ Գեր. Մեսրոպ Արքեպիսկոպոսի և Երուսաղէմայ միաբան Սրբ. Աստուածատուր վարդապետի մէջ ծագած գործին։

(Տես թիւ 624)

ՆԻՒԹ Բ.

Աստուածատուր վարդապետ իրեն բողոքագիրը ըրած որուն պատճէնը հետևեալն է։

«Մեսրոպ եպիսկոպոսին Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ ինծի ըրած անիրաւութիւնները ու անօրէնութիւնները։»

1. Մեսրոպ եպիսկոպոսին Աղեքսանդրիոյ եկեղեցւոյ սենեկին մէջ փոխ յանձնելով ինձ ծախել, և նոյն կէսին այն տեղ եղած անօթի խօսքերը։ Զանոնք յափշտակել կուզեր և յետոյ բանալ թեամբ բանալը, գող և աւազակ ևս ըսելով ըրած խայտառակութիւնները, նոյն կէսին գրագիր Տօհքենի սպասի գիր մը գրել տալ և ինծի բանի ստորագրել և կնքել տալը, և այն տեղ հեռացրել և գիշերը ժամը վեցին սենեակս կընքել տալը, և զիս ամբողջ սպա-հասկցնել տալը որ մինչև ցարդ սենեակս կնքուած մնացած է։ Նոյն եկեղեցին չորս պահակներ իրենց սենեակին մէջ խօ-թել և անոնց տուած պատուէրը՝ և յետոյ դուրս հանելով սենեակին բոլորտիքը չարել և Զալուշ Արթինը սենեկին դրան առջև սպասապան դնելը։ Երկու օր և երկու գիշեր նոյն սենեկին մէջ առանց կերակուրի զիս բանտարկելը, գըրիչ կաղամար քովէս վերցնելը, դուրսէն եկած այցելուները դըռնէն ետ դարձնելը՝ ներս մտնելու հրաման չտալ ըսելով, ինչպէս որ ինծի ալ հրաման չէր տար դուրս ելլելու։

2. Գահիրէէն իմ անուամբ եկած հեռագիրը բանալ կարդալէն վերջը ինծի բանի ստորագրել տալը. Գահիրէի մեր գործակալին կեղծ հեռագիր ղրկել և զիս Գահիրէ ուղարկել. Եգիպտոսի կառավարութեան ձեռնամուխ ըլլալով ստամբոլ(?) ներս գործակալին պահանջքը, վարձուորաց պատուիրել որ այսուհետև Երուսաղէմի երբեք դրամ չպիտի տայք, և մեր գործակալը կանչել պատուիրել որ դրամ չըպիտի ժողվես ըսելով բրած բըռնաւորութիւնները, գողցած և կըն-քուած սենեկիս դուները կոտրելու և ներս մտնելու առաջարկութիւն ընելը։

3. Գահիրէի սենեկէն զիս դուրս հանելու համար տէր Կոստանդին և Յովհաննէս Նալպանտեան ձեռօք ինծի լուր ղրկելը, որ այս և ուրիշ սենեակներ Երուսաղէմի հողերուն անուամբ և Երուսաղէմի յիշատակ և վարդապետաց բնակարան յատկացած ըլլալը՝ ազգովին հաստատուած և տուներու վրայ եղած արձանագրութիւնները ցուրտ կը վը-կայեն։

4. Գահիրէի թաղականաց ժողովին մէջ Մեսրոպ եպիսկոպոսին ըրած առաջարկութիւնը թէ զ՚ո՞ւր ինչ խնդրով կոլուածագրերներ-ուղէմի յանձնեցիք, քանի որ ձեր եկեղեցին և առաջնորդարանը տակաւին կանգուն կեցած է. ուստի պէտք է որ կալուածները ետ առնութին և այն և այն և այլն. և նոյն այս տեղի վարդապետը դուրս հանէք։ Ուստի նոյն ժողովականաց մէկուն հառաջարկէ որ այս սրահը գայ ինծի հաղորդէ, որպէս զի եկեղեցիէն դուրս ելլամ. և թաղին մէջ Երուսաղէմի տուները միայն ապրելիս նստիմ, բայց նոյն անձը այս պատգամաւորութեանը յանձնառու չըլլար և չըգար ինծ լուր տալու։ Ինքը միայն եպիսկոպոս մը ըլլալով՝ Երուսաղէմայ Ս. Պատրիարքին և Միաբանութեան պատուոյն դէմ ըրած անվայել խօսքերը։ Ահա ասոնց համար է որ Ազգային վարչութեան արդարութեան առջևն բողոքած եմ կը բողոքեմ։

1871 յունիս 5 ՚ի Կ. Պոլիս

Աստուածատուր վարդապետ

Տէրօհանէսեան

Այս թուղթին մէջ գրուածներէն դուրս ուրիշ դատ չունիմ. իսկ ասկէ դուրս թէ ժողովդ... թէ Մեսրոպ Սրբազանի կողմանէ ըլլալիք հարցմանց պատասխանելու պատրաստ ըլլալս ստորագրութեամբ կը հաստատեմ։

Այս բողոքագիրը ընդունելէն վերջ յանձնախումբս հարցուց Աստուածատուր վարդապետին թէ արդեօք բողոքագրին մէջ յիշուած ամեն խնդիրներուն համար ինքը դատ դատ պիտի վարէ՞, թէ միայն իւր անձնականին վերաբերեալը և պատասխան ընդունելով որ կալուածոյն խնդրոյ և Երուսաղէմայ Ս. Պատրիարքին կանոնը և ինքը միայն իւր անձնականին վերաբերեալ մասերուն համար դատ կը խնդրէ. հետևաբար պատուիրեցինք անոր որ իւր ըրած ամբաստանութիւնները հաստատելու թէ դրութիւնք և թէ անձինք ունի՝ պատրաստելով յանձնախումբիս ներկայացնէ հետևեալ նիստերուն մէջ։

Գատաստանական կանոնաց համեմատ Աստուածատուր վարդապետին բողոքագրոյն մի պատճէնը հանելով Մեսրոպ եպիսկոպոսին տուինք որպէս զի իրեն դէմ եղած ամբաստանութեանց պատասխանը գրով տայ, և եթէ զանոնք մերժելու կամ հերքելու դրութիւնք կամ անձինք ունի, յանձնախումբիս ներկայացնէ հետևեալ նիստերուն։

Մեսրոպ եպիսկոպոս ուղեց իմանալ յանձնախումբէս չորս հարցում ընելով. Ա. թէ արդեօք Աստուածատուր վարդապետին դատը կրօնակա՞ն է թէ քաղաքական։ Բ. թէ նա անձամ՞բ պիտի վարէ դատը թէ փոխանորդաբար։ Գ. թէ եղած բողոքը Եգիպտոսի հայոց դէմ է թէ իրեն։ Դ. թէ իր ըրած ամբաստանութիւնները եթէ կարող չըլլայ հաստատելու և ունեցած դատը որ կորսնցնելու ըլլայ, իրեն (Մեսրոպ եպիսկոպոսին) ըրած ծախքը պիտի հատուցանե՞է և իբր զրպարտիչ պիտի պատժուի՞։ Նա մինչև որ այս խնդիրները չը պարզուին և չը լուծուին, չպիտի կարենայ Աստուածատուր վարդապետին հետ դատ վարել, վասն զի այս խնդրոց նըկատմամբ յառաջէս խնդրոյ իր մը տուած է Ազգ. վարչութեան և որուն պատասխանին կ՚սպասէ։ — Նոյն նիստին մէջ յիշեալ խնդրոյ իրը Ազգ. վարչութեան կողմանէ յանձնախումբիս խրկուած ըլլալով, նորա բովանդակութեան իմաստը հոս կը համառօտենք։ Մեսրոպ եպիսկոպոս կը գանգատի թէ ազգային վարչութենէն թէ Եգիպտոսի մէջ պատահած վերջին երկպառակութեանց ու թղթերը ու հեղինակը ինքնչեւ ինքը ծանուցած է, բայց վարչութիւնը ոչ թէ միայն անպատասխանի է թողուցած, այլ զինքը կրկնակի դըրութեամբ Պոլիս հրաւիրած է, և թէ Եգիպտոսի մէջ Մոսէսի ջըրանցքին բացուելու հանդիսին թէ պէտ և ինք իբր ազգային ներկայացուցիչ յայտնուած էր, բայց թէ վարչութեան կողմանէ առանձնակի հրաւիրագին համաձայն և թէ Եգիպտոսի Խտիւիին ձեռնտուութեամբ ազգային գործոց բարեկարգութեան և ազգային իրաւանց պաշտպանութեան. և առանձին վարդապետ մը կառավարած ատեն, և անձամբ անիրաւ մը կեցէ և իրեն դէմ կը յանդգնի դատ բանալ, և որովհետև ինքը իր առաջնորդութեամբ ՚ի կոստանդնին զըրկուած, պատիժ կրելու և միանգամայն դատախազին ծախքը տալու և հատուցանելու պարտաւոր է, միթէ՞ այս ինքը բառ օրինի իբր դատախազին, և կը համարին թէ իրեն դէմ է դատը թէ Եգիպտոսի, կրօնակա՞ն է թէ քաղաքական, փոխանորդաբա՞ր պիտի վարէ թէ անձամբ ինքն. կը վերջացնէ յիշեալ խնդրագիրը՝ բողոքելով 391 թիւ վարչութեան գրութեան դէմ, որուն մէջ Աստուածատուր վարդապետի ըրբարտութեամբ մարգարտելիաց դատը գրուած է։

Իր բողոքը նոյնպէս Երուսաղէմայ Պատրիարքին դէմ, որ ազգին օրինաց որ կրկին գրութեանց չանսալով, չոտ մը հեռագրով օ-տար տանուտերու գինած է որ մայրուն տեղեկագրէ մը չըրծելով կը բողոքէ Աթոռի Հրատարակութեանց դէմ, որ բոլոր ընթերցողները ի դայթակղութիւն տարաւ. կը բողոքէ Աստուածատուր վարդապետին դէմ որ այն երկպառակութեանց բուն հեղինակ ըլլալէն ի զատ զրպարտիչ հրատարակութիւններ ըրած է, խայտառակ ըրբանով, և կը խնդրէ յանուն ազգութեան և ճշմարտութեան՝ որ դատը անաչառապէս քննուելէն ետքը ապադրութեամբ ի լոյս ընծայուի ի տեղեկութիւն բարեպաշտ ազգայնոց։

Մեսրոպ եպիսկոպոսին թէ բերանացի և թէ գրութեամբ ըրած յիշեալ խնդիրքը յանձնախումբս ի նկատողութեան առնելով՝ խորհրդակցելէ ետքը միաձայն որոշեց այսպէս, և յայտնեց թէ Աստուածատուր վարդապետ դատը ինքը անձամբ պիտի վարէ և ոչ թէ փոխանորդաբար, դատը Մեսրոպ եպիսկոպոսին դէմ է և ոչ Եգիպտոսհայոց, քաղաքական է և ոչ կրօնական. իսկ ՚ի կորուսանել դատին տուժելու ծախքը և կրելու պատիժը յանձնախումբին ձեռնհասութենէն վեր ըլլալով վարչութեան դիմելու և գործադրելու բանն է, նոյնպէս տեղեկագրոյն և վճռոյն տպագրութեամբ հրատարակութիւնը։

(Շարունակելի)

Երէկ Գեր. Աստուածատուր վարդապետ Քաղաքական ժողովոյ ներկայանալով իրեն համար տրուած որոշման դէմ բողոքեր և վերաքննութիւն խնդրեր է։ Քաղաքական ժողովն ըսեր է որ՝ իր առարկութիւնները գրով մը ներկայացնէ. բայց որովհետև Աստուածատուր վարդապետ իրեն համար տրուած տեղեկագիրը լրագրաց մէջ միայն տեսած է եղեր. ուստի գնա երէկ կը հաղորդեն իրեն՝ իր դատին համար տրուած տեղեկագրին օրինակը. Նա ալ կը խոստանայ մինչև յառաջիկայ եկեղեցւոյ օր իր առարկութիւնները ներկայացնել Քաղաքական ժողովոյն։

Ընդհ. ժողովոյ մէջ ոմանք կրօնական ժողովոյ գոյութիւնը ուրանալու համար, զայն կրօնականներու ժողով անուանեցին, որպէս թէ խուսքանշելի ոչխատաւորաց ընծայեն պէս՝ սա ալ ազգային կրօնական գասուն մէջ պատահած վէճերը քննելու պաշտօն ունենայ. իսկ այժմ փորձով և գործով կը տեսնենք թէ՝ Ս. Երուսաղէմայ Պատրիարքին և Գեր. Մեսրոպ Սրբազանին մէջ եղած դատը Քաղաքական ժողովը կը տեսնէ՝ իբրև ժողով ազգային Քաղաքական գործոց և իբրև այն վէճին առարկայ եղող խնդիրն ազգային Քաղաքական գործ։

Ո՞ր թուղթին հրատարակութեան խնդրոյն հեղինակները. եթէ բարեկարգենք մ՚էր պաշտպանողներին այն ատեն՝ ինչո՞ւ հիմա լռեալ և լռել հանդիսանալու կ՚ըլլան։

Այլ լրագիրն և լուրեւենն յայտնի կը տեսնուի որ՝ այն ատեն ոչ թէ հրատարակութեան սկզբունքն է եղեր պաշտպանուածը՝ այլ Սահմանադրութեան դաղարումը առաջարկելու քաղաքականութիւնը յառաջ վարելու համար՝ հրատարակութիւն անուն խնդրին առաջ քաշեր են և առաջ հաներ են իրենց նպատակին։

«Վանքի մը պատը հաստատ մաս մը չըլլար կարծել.» այսպէս պատասխաներ է Բ. Մեծ Եպարքոս Գեր. Հասունի այն հարցման թէ՝ ինչ իրաւամբ Լերմանտ Մենաստանը յանձնուած է Հակահասունեանց։

Մինչև այսօր Գեր. Հասուն թերևս այսպիսի կարուկ պատասխան մը առած չունէր։

Եթէ Հռոմ իտալական կառավարութեան գրաւմամբը դադարեցաւ հաւատոյ մաս մը ըլլալէ, ինչո՞ւ մենաստան մը չը դադրի հաւատոյ մաս ըլլալէ, և չը պահուի իր կալուածական սահմանին մէջ։

Թերևս մեղնէ ոմանք մտածեն թէ այսօրուան Հասունին տրուած այս պատասխանը վաղը մեզ ալ կրնայ տրուիլ։

Բայց դիտելու կէտ մը կայ հոս որ պէտք է ուշադրութեան առնենք։

Բ. Մեծ Եպարքոս իր այս խօսքին հետ սա ևս յիշած է թէ կառավարութիւնը իր հպատակաց կրօնական գործին չը միջամտելու մասին տուած խոստմանը հաւատարիմ է, այսու ամենայնիւ ժողովրդեան յարուցուած խնդրոյ մը մէջ իր գործելու ազատութիւնը պահած է, թէ մենաստանի յանձնումը երբեք կրօնի դէմ ոճիր մը չէ։»

Ասով բաւ ըսել ուզած է՝ երբ ժողովուրդը դիմէ առ կառավարութիւն՝ կառավարութիւնը իր դատաստանական իշխանութիւնը ՚ի գործ պիտի դնէ և որու քով որ գտնէ իրաւունքը՝ անոր խնդիրը պիտի կատարէ. ուստի կրօնական իշխանութիւնք՝ որոց իշխանութեան մէջ հաւատացելոց համոզումէն յառաջ կուգայ՝ երբ իրենց իշխանութիւնը չը կարենան վարել այդ սահմանին մէջ՝ կառավարութիւնը երբեք կոյր գործիք չը պիտի ըլլայ անոնց։

Ահա այս է այն կէտը որ խիստ ուշադրութեան արժանի է և որով կրօնական իշխանութիւնք իրենց բուն կրօնական սահմանին մէջ կը պարփակուին։

Բայց իբր խնդիր կալուածական ո՞ւր կը պատկանէր այդ վանքը. — ամեն վանք աղօթատեղի է և իր մէջ կը պարունակէ տաճար մը. հետևաբար վանքը այդ խաճարին պաշտօնեներուն կալուածն է. ով որ նոր դաւանութեամբ մը կը զատուի այդ խաճարին պաշտօնէն ըլլալէ՝ կը դադրի անոր տէրն ըլլալու իրաւունքը վայելելէ։

Այս կարգէն են Հասունեանք՝ զի նոր դաւանութիւն մ՚ անխոտելութիւն մը հնարեցին առանց ժողովրդեան մաքին մէջ այդ մասին ընդհանուր համոզում մը գոյացնելու, և եղան երկու մաս. որ առանց ո՞րն է հինը պաշտօնին և որն է նորը պաշտօնը. — տարակոյս չկայ թէ Հասունեանք են նորը՝ ուստի և չունին իրաւունք հնոյն համոզման վրայ բնակելու, հետևաբար այդ համոզման նուիրեալ վանքը կամ կալուածը գրաւելու, ինչպէս նաև հինին այն է Հակահասունեանք չունին իրաւունք Հասունի ձեռօք նորէն շինուելիք վանքերուն տէր ըլլալու։

Մէկ խօսքով պարզ էր խնդիրը և իր պարզութեամբ վերածուեցաւ այն է՝ թէ ով որ նոր դաւանութեան մը կը հետևի՝ նա հնոյն հեռացած է և իրեն հերձուած կը մերկանայ հնոյն իրաւունքներէն։

Հասունեանք՝ Հակահասունեանց հերձուածն են՝ ինչպէս որ ատենօք երկուքը միակամ մեր հերձուածներն, հետևաբար ինչպէս երկուքն միանգամայն զրկուած են մեր ազգային կալուածոց տէր ըլլալու իրաւունքէն, նոյնպէս և Հասունեանք զրկուած են Հակահասունեանց ազգային կալուածոց իրաւունքէն։

Կառավարութիւնը աստուածաբանական պարտաւորութիւն մը չունի և չը կրնար ունենալ՝ որ իրեն ներկայացուելով յանուն կրօնի խնդիրն աստուածաբանական իրաւունքը լուծէ, Անոր իրաւաբանութիւնը մի միայն հինը հին և նորը նոր ճանչնալն է.—բայց դու աստուածաբանութեամբ իրաւունք ունիս եղեր հընոյն ունեցածը յափշտակելու՝ դընա քու իրաւունքդ սերոբէական դըրքերով սատանայուն ճարը բընտրէ ։

Ահա այս է Բ. Մեծ Նշարգոսին մեզ ամենուս տուած խրատուն դասը. ի՞նչ կուզէիր, ոստիկաններով պատարագ ընել,—այն ընել տուողը իր սկզբանը հետ մեռաւ ։

Դարձեալ նամակ մը ի Պրուսա

Կ. Պոլիս 15 դեկտ. 1871

Սիրելի բարեկամ

Օրագրի 624 թիւ թերթին մէջ, տեղւոյդ առաջնորդական խնդիրը կարգադրելու պաշտօնով Ազգ. կեդրոնական վարչութեան կողմէն Մեծ. Նուսուփեան Տիգրան էֆէնտիին մօտերս ի Պրուսա ուղևորելու լրոյն ստուգութիւնը կուզէք իմանալ և կը փափաքիք որ յիշեալ Մեծ. էֆէնտին իր այս պաշտօնը ժամ յառաջ կատարել բարեհաճի ։

Ազգ. կեդր. վարչութեան քաղաքական ժողովոյն այս որոշումն ստոյգ է. սակայն Նուսուփեան Մեծ. Տիգրան էֆէնտին ժողովոյն այս առաջարկութիւնն ընդունած չէ, որպէս զի իր միջոցաւ Պրուսայու խնդիրն ալ օրինաւորապէս կարգադրուելէն ետքը, մի՛ գուցէ Իսքիւտարու Սելամսըզ թաղին մէջ ի գործ դրած օրինաւոր կարգադրութիւնն Ազգ. վարչութեան կողմէն ձեռամբ մը չընդունուած ըլլալուն պէս՝ այս ալ չընդունուի ։

Մեծ. Նուսուփեան էֆէնտին մեծ իրաւունք ունի Քաղաքական ժողովոյն այս տեսակ առաջարկութիւնները չընդունելու, զի Սելամսըզ խնդրոյն կարգադրութեան գործին մէջ ինքը միայն ալ չէր, այլ կային իրեն հետ Պատր. փոխանորդ, Տէր Միքայէլ Հայրը և Քաղաքական ժողովոյ անդամ Մեծ. Գէորգ էֆէնտի Մկրտչեան. Սակայն վարչութիւնը լուծեց սանց օրինաւոր նկատած պաշտօն մը և տարապարտ մէջն ի նորոյ երկրորդ անդամ պաղ ջուր լեցուց ։

Հիմայ լաւ ծանուցանելով Քաղաքական ժողովը ի խնդրոյ անոնց որոնք են Ցնտեսական խորհրդոյ Ատենապետ Դաղարեան Քրիստոստուր էֆէնտին զինքը յիշեալ պաշտօնով ։

Դաղարեան Քրիստոստուր էֆէնտիին այս նոր պաշտօնը շնորհաւորելով կը փափաքիմ խնդրել ձեզ թէ դուք ալ պէտք է որ մեզ պէս անհամբերութեամբ ըսէք թէ յիշեալ էֆէնտին քաղաքականապէս մեծ հանճարոյն ու կշռադատութեան Պրուսայու խնդիր բէն մէջ Սերպաստիոյ խնդրոյն պէս նախապաշարութեամբ կը կարգադրէ, ի մեծ գոհութիւն համայն ազգին ։

Ընդունեցէք սիրելի բարեկամ իմ յարգանաց հաւաստիքս Կ. Թ.

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

Սամսոնտան իզէ Տօխաթ բաշա որտարընտա պուլունան եօլլար մէ մէմուրէր եօլլարը ինշաաթ մըհանտիսլիքի իլէ օ տէրէճէ պօզուլմուշ մէ ասն տէրէճէ պաթաք հալէթինէ կիրմիշ տիր քի, պուրաքըլ խատալարըն մէ պէյկիրլէրին կէճ մէսէլէ պօթմազլարընը մէ կիճ իլէ քուրթուլապիլէնլէրի իսէ կեսն պիր արապա, տէրունինտէ փամիլեա տախի պուլունտուղու հալտէ, թէքերլէքլէրի կէօրինմէյէճէք տէրէճէտէ պաթմըշ, հայվանլար կիւճ իլէ քուրթարըլմըշ մէ տէրունինտէ պուլունան փամիլեա խօշլի պէքլէտիքտէն սօնրա քուրթուլապիլմիշ տիր ։

Օ արա չըմէնտըֆէր մէմուրլէրինտէն պիր եւրոպալը օրատան կէչմէքտէ իքէն, քօնաղըն պիրինտէն խալամ էֆէնտինին պիրի պաշընը տըշարը չըքարարաք «սինեօր սինեօր, պու մու տըր սիզին մարիֆէթինիզ մէ ֆայտէնիզ» տէտիկինտէ, եւրոպալը քարշըլըք պաշգա պիր չէյ տիյէմէյիպ, սատէճէ իքի լաֆըլ սէօյլէմիշ տիր «քօմիսիօն, քօմիսիօն» ։

Վաքըա տա էն հարըը ճէվապը վէրմիշ տիր քի պիզ տախի թէքերրուր իլէ պէլէտիյէ նազըրը Աղի պէյ հազրէթլէրինին նազարը տիգգաթընա հէվալէ իտէրիզ ։

Ցազալթ էն զիյատէ աճընաճագ քէօշէ չուրասը տըր քի հուքիւմէթի սէնիյէնին վէրտիղի մաաշընա պէտէլ, կիճէ մէ կիւնտիւզ աճարլըն հէր կէօնա խըթըրահէթի պէքճիլիկինի իտէն մահալլէ մէզքիւր զաբթիյէ մէբքէզի նամըլ օլուր տա պու, աքշամ մէ միւլքի կէօրիւլմէմիշ հալի պատ ժուրնալ մահալլէտէ պիլտիրմէզ մէ եախօտ էկէր պիլտիրիլ իսէ նամըլ օլուր տա անճաղ պիր իքի իւզ պըշ միսաֆիր իլէ տէֆ քօյըլապիլէն պաճ մուրատը հալին տէֆի չարէսինէ պագըլմազ ։

—65 եաշընտա Համամալըն պիրի Գումգափըտէ եօգուշուննա իւքիւ օլտուղու հալտէ չըքար իքէն, տըշարը պուչէր մէ իւքիւն ալթընտա գալըր ։ Վաքըա կէչէն տէօնէմլէր իւքիւ ալթընտան քուրթարըլմըշ իսէ տէ պիչարէյի պուհրանը թէսլիմ էթմիշ պուլունուր ։

—Բարիզ թէատրօլարընըն չըգ անն նօյէմպեր այը հասըլաթը 1.309.530 ֆրանքա պալիղ օլմուշ տուր. եանի կէչէն սէնէ նօյէմպեր այը հասըլաթընտան 115.637 ֆրանք էքսիկ ։

Աճապա խուղմամէթ թէատրօ հասըլաթը գաչ գուրուշ օլմուշ տուր ։

—Բօմպէն մարիֆէթի իլէ եօղալի րէ լէր օլան ժանտարմալարըն զապըթլարընտա մէ եօքսուլլէրինէ թէվզի իտիլէք իւզրէ Փիկարօ նամ ղազէթա պիր աքչէ թէր փիւչաս էթմիշ մէ իչ կիւն զարֆընտա 43779 ֆրանք իանէ հասըլ օլմուշ տուր ։

Իչլէրի իանէ ալ փիթէրինէ 2000 ֆրանք Տիւք տ՚Օմալ մէ 500էր ֆըրանք Տիւք տը Նէմուր մէ Բրէնս տը Ժուանվիլ եօլլամըշլար տըր ։

—Ֆրանսա Մալիյէ նազըրը Թարաֆընտան Քամարայա թագտիմ օլունան պիւտճէնին եէքիւնի 2.415 335.040 ֆրանք տըր ։

—Բռուսիա իմբէրաթօրլըղի Մօլթքէյէ քէնտի էլի իլէ Սէնա Ասորիւն նըշանընտան պիր գըթա վէրմիշ տիր ։ Պու նըշան Բրէնս օմխանեղուլարան մախսուսընա մախսուս ակյիլ տիր ։

—Ամերիքա Նաֆիյէ նազըրը Լօզիմ բաշա հազրէթլէրի տիւնքի կիւն իշ իլէ չըմէնտըֆէրինի մուայէնէ իթմէք իչին օլ թարաֆա ազիմէթ էթմի ։

—Պու հաֆթա Ջումա հազրէթի Սատրազամիլէրի, քէնտի տօնամմաստա, սիւէյլի էճնէպի էլչիլէրինէ մէ միւքէլլէֆ մէ նիւքաթէր մէմուրիյէթլէրէ հայիզ օլանլարէ պիր միւքէմմէլ զիյաֆէթ վիրէճէք տիր ։

50 գատար տավէթնամէլէր կէօնտէրիլմիշ տիր ։

—Լիօնտա օլ տէրէճէ սօուգ օլմուշ տուր քի, էթրաֆ ճիվարտըրընտա պուլուր 26 կիւն պիր տիւշիւյէ էրիմէմիշլէր տիր ։

—Տիւն ախշամսաաթ օն սուլարը Իուսկիւտար տէօրթ չիֆթէլէրինտէն պիրի Սէլամսըզ կէչէր իքէն Սարայ պուրնու աչըգլարընտա պիր Ինկիլիզ վափօրու թարաֆընտան չըղնանըլմըշ մէ տէրունինտէ պուլունան 25 գատար նօֆուսան խալլընըղ 6-7 ճան գուրթուլապիլմիշլէր ։

Իշ պու տէհշէթլու վագաա Իսգէլէսինէ թէշախիւֆիւզի պէյան իշլէտիքտէն սօնրա, աճէպա հէր պիր գազատան մէ պէլատան ճանլարընը գուրթարան էհալի, չիւ Իսգիւտար գայըգճըլարընա քէնտի ճանլարընը ինանմազլար իսալը օլմազ մը, էյլէ գայըգճըլար քի պէյն էլ նաս պիլա իհթիրազ «քէսպէսիզ» տէնիլմէքտէ տիրլէր. մէ աճէպա հիւքիւմէթ թարաֆընտան տախի օ կէօնա գայըգճըլարա պիլա իմթիհան թէզքէրէ վէրիլմէզ օլմազ մը ։

—Լէմլիթ Բոյսըրդըլա օդունտուղունա նազարըն Խորըզմի Միւրտը հազրէթլէրի 600 պին լիրալըք պիր իմթիքրազ ագտ իտէճէք չէքէր մահսուլաթը իրատընը զիւրչըլըք կէօսթէրմիշ տիր ։

—Քէզա այնը ղազէթատա օ գունտուղունա նազարըն Գալաթա թիմուր քէօբրիւսինին ինշասը պունատան աքթա իքի իւզ էլլի պին լիրայէ քօնթրաթ խալիմիշ իքէն պու տէֆա եալընըզ էլլի պին լիրայէ տէրիւհտէ իթմէք իւզրէ տիկէր պիր գումբանեա ղուհուր իթմիշ տիր ։

Աճապա չու տուրլըքտա կէօրիւնէն իքի իւզ պին լիրա ֆազլա Փարքը սըլաճիւմապէյն մը իթմէսէ կէլմիշ տիր, եօխսա բաշլըշմաքտան մը ։

—Թիմուր քէօբրիւնին քուսուր բաշըշլարը Թէրսանէ էմինինէ տավէթ պիլտիրմիշ օլտուղունտան պու կիւնլէրտէ կէլթիրիլիփ մէ նէրինէ ղոզ օլունաճագ տըր ։

—Օրինիօն Նասիօնալա օդունտուղունա նազարըն պու կիւնլէրտէ Բարիզին կէնիշ սօգագլարընտա տախի էրէյի սագալթըլըք վագա պուլունմագտա օլտուղունտան, պուննու կարլարըն վագթի իլէ սօգագլար օլթաարընտան գալտըրըլմամասընա հաճ խուսուսիյէնէ, Բարիզ չէհրի էմինի [illegible] [illegible] իշին ասքէրի տամաճ [illegible] [illegible] [illegible] ։

—Ջըգան ճամուս կիւնիւ իսմիթ պազարընտա [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ։

Ջամիլիէ Թարաֆընտան իշին թէֆթիշաթըն մըսաալէսինէ [illegible] խըրսըզ էլտէ իտիլէճէք տիր ։

Լ. Թ-ր-ճ

—Կիլիայի Մուսթաֆա բաշանըն կէճէ վէֆաթ իթմիշ տիր ։

Պաղը մէմուրիյէթ պուսուլալարը Սատրազամ հազրէթլէրինին աղյինի ըըսալարընտա կէօրմէքտէ մէ հազրէթլէրի իճրա օլունաճ մէ օլունմուշ կիպի հէր կիւն քէնտիլէրինի մէ ալէմի ալտաթմագտա իսէլէր տէ պունուն ասըլ ու էսասը օլմատըղընը պէյան իտէրիզ ։

ԹԷԼԷԿՐԱՖԻՑԷ

ԼՕՆՏՐԱ

24 դեկտ.

Բարլամէնթօ փիւտրիւար 6 տա թէճէմմիւէ տավէթ օլունմուշ տուր. Բրէնս տը Կալ կիւն պէ կիւն էյիլէշմէքտէ տիր ։

Բարիզ 25 դեկտ.

Նապօլէօն Օռլէան Թարաֆլըրը օլան Ժուռնալ տը Բարի նամ ղազէթա Բրէնս տը Ժուանվիլին Նօ թառըն էմիր իթիրամ իւզրէ պուլունմագտա տըր (Ջանըն օլունտուղունա նազարըն, իշ պու նօթա, կէնչլէրտէ Ֆրանսըզըն պիրիսի պիր Բռուսիա ասքէրինի էօլտիւրմիւշ օլմասընտան նէշէթ իթմիշ տիր. չէօյլէ քի Բռուսիա ասքէրի Ֆրանսըզըն պիրինէ պէտ մուամէլէ իթմիշ իմիշ ֆրանսըզ ասքէրի սըրխօշ օլտուղու հալտէ, պուչէյլէ Բռուսիալըլար էօլտիւրտիւլէր իթիմալ իսէ Ֆրանսըզլարըն ֆրէնկ ու ֆրանսըզ լարընտա պէրաէթ իթմիշլէր, անըն իչին ֆրանսըզլար կէչէն մուհաքէմէ սօնրա Ֆրանսըզլարըն Թահրիր օլունտուղու պու նօթանըն իշ պու էմիրլէր վէրիլմէսինի մուհաքէմէ նամընա թաստիգ իթմիշ. մէ հաքիմ տախի Ֆրանսըզը պու էասս իշինտէ տի ոտէ իլան իթմիշ [illegible]. պունուն իշինտէ Բրէնս Փիլիփ պունուն պէօյլէ Բռուսիա ասքէրի էօլտիւրէնլէրի, մուհաքէմէ էօլտիւրէն մուհաքէմէյի չէքէճէյինի հազըր իլէ իլան իթմիշ ։)

Միլլէթ մէճլիսինին օն թէճէմմիւ իշինտէ չօգ ալթ իւսթիւք վուգու պուլմա ։

Մ. Կամպէթթա քամարանըն պիր ըրսպը բօլիթիքա իտէճէկինի թագրիր իթէրէք, անըն չափուք տարբէթ իլէ տիլ օլմաղընը թէքլիֆ իթմի ։

Պու թէքլիֆ իւզինտէն իւչիւ քարարլարը վուգու պուլաճագ թէյ քրքրանմագտա տըր ։

Վիէննա 25 դեկտ.

Մաճառ մէ Իզլավթիատան մէպուսլարինտէ օլաճագ իւնսիյէթլէրի նըզամընա քըյմագ իւզրէ քօնֆէրանսլար աչըլմագտա տըր ։

Եէնի թէշքիլ օլունան Աւստրօ-Մաճառիան պանգասը Թիւրքիյէտէ էշքիլէր իւզրէ պիր փէօլըպ աչըլմասընը թէքլիֆ իթմէքտէ տիր ։

ՖՐԱՆՍԱ

Վէրսայլ 22 դեկտ.

Պ. Թիէր մէ Տիւք տ՚Օմալ պակին վագըթ իւզէրինէ վալի օլունաճագ հէր կիւնտէն միւղաքերէ թէշէքքիւր իթտի ։

Քօմիսիօն պաշըը վագըթ իւզէրինէ քօմիսիօն մէճլիսին միւճաթիլէ օլունտուղու թասաւուր իթմի. Ցաթ աթ սպըլը չիֆթլիք մէ Ֆրանսա Ֆօնտասու իւզէրինէ քօմիսիօն վէրիլի պըլաս իթմի ։

Քէօքֆէնի տիկէր ֆօնտօլար իւզէրինէ իւչէ իչ մէ եըլտա 60 միլիօնտան զիյատէ օլան քէօքֆէի մուաշլարա իւզէ 2 մէ թահսիլ ճարլարը մէ սէնէտաթտան հասըլ օլան քէրար իւզէրինէ իւզտէ 3 վէրկի վազ օլունմասընը թէքլիֆ իթմէքտէ տիր ։

Բարիզ 23 դեկտ.

Բանքա հազըրընտա վազ օլունմուշ օլան նըղտիյատէյի թէֆթիշ խանէն տօմիսիօն, պանգնօթլարըն արթըրըլմասընը տասպիլ իթմիշ. թախմին օլունտուղունա կէօրէ 2700 միլեօն ֆրանքա գատար վէրիլէճէք տիր ։

Բարիզ 24 դեկտ.

Ֆրանսըզ տօնանմասը Քօրսիքատան Թուլօնա տէօնմիւ ։

Կէլէճէք այ Նուման սուլարընա պիր ֆիրքա տօնանմա կէօնտէրիլէճէք տէյու սէօյլէնմէքտէ տիր ։

Լօնտրա 22 դեկտ.

Փօրսա պու կիւնտէն չարշամպա կիւնիւնէ գատար գափալը օլաճագտըր ։

ԹԻՃՃԱՐԻՑԷ

Լիվըրբուլ 20 դեկտ.

Օրլէան բամուգու	10
Սաթըլ 12000 պալա	

Լօնտրա 20 դեկտ.

Աֆիօն	16
Մօհէր կիւլամ	42 1/2—43
Հօլանտա չէլէրի	34 1/4
Ցաթլը եաղը Նօ. 3.	28 1/2—29
Բարիզ եուղլարինէ գամըլը	26.22 1/2

Նիւ-Եօրք 19 դեկ.

Բէթրօլ կալը	23

ՍԱՐՐԱՖԻՑԷ

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՑԷ

ԳԱԼԱԹԱ ԲԻԱՍԱՍԸ

Դեկտ. 14	Սաղլամ աչըգը	54–15
»	» Սաթը 6	54–17
»	» Աքշամ գափանըշը	54–41
»	» Իքինտի	54–21
»	» Էն աշաղը	54–19
Սօվիլթէ ժինէրալ		10 24
Քօնսօլ		12 16
Շըմէնտիֆէր իմթիգրազը		112.50
Իմթիգրազ 1863		335
» 1865		340
» 1869		283

ԱԳՃԷ ՖԻԱԹԼԱՐԸ

Ինկիլիզ լիրասը	109 2
Լուիտօր	87 13
Բօլ	89.20
Գուլտէն	51.27
Պէյազ մէճիտիյէ փիէրէ	1.22
Պէշլիք-ալթըն	104.30
Մէճիտիէ	104.50
Ալթըն	117.30

ԱԶԳ

ԼՍԱՐԱՆ

ԸՆԹԵՐՑԱՍԻՐԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ցիւսկիւտար—Սէլամսըզ

Դեկ. 19 շաբաթ գիշեր ժամ 2 1/2

Ցատ ամենայն նկատելի գիշեր ընկերութեանս դրասրահը բաց է ամեն կարգի ազգայնոց համար. ուր պիտի ատենաբանէ Մեծ. Մկրտիչ էֆէնտի Մելիքեան և յետոյ ընկերութեանս Ցնօրէն խորհրդոյ Ատենապետ Մեծ. Յակոբեան էֆէնտի կըմանէ առաջարկելիք ազգային խնդրոյ մը վրայ պիտի խօսի ու վերջանալ ազգային երգ երգով և ծիծաղաշարժ զաւեշտով մը ։

Մուտք 40 փարայ է ։

Ի դիմաց Տնօրէն խորհրդոյ

[illegible] [illegible]

ԻԼԱՆԱԹ

Սաքա եօքուշունտա պէօյիւք Եէնի խանըն ալթընտա Նօ. 81 ձալըֆաթուրաէը օտասընտա Վան մուշլուքլարընըն էն ալա ճինսինըն էհվէն ֆիաթլէ սաթըլմաքտա օլտուղունտան, իլանընա իպթիտար գըլընտը։

—

Լանկա ճատտէսինտէ վաքը 119 նումերօ իլէ մարագդամ: Միւսիւ Օնիէն Քարագաշեանըն նէվ քիւշամ էճզախանէսինտէ պունտան պէօյլէ բէնճշէմպի կիւնլէրի սաաթ սէքիզտէն օն պիրէ գատար վէ ճումա կիւնլէրի սաաթ տէօրթտէն սէքիզէ գատար տօգթօր Տալասիւ էֆէնտի՝ ճէրմակեանըն ֆուգարա խասթէլէրէ խայրաթ պագաճաղը մէսմուիմիզ օլտուղունտան իլանը քէյֆիյէթէ իպթիտար գըլընտը։

—

ԹԱՏՐՈՆ ՕՍՄԱՆԻԵԷ
ԿԷՏԻԿՓԱՇԱ
1871 Դեկտ. 15 Չորեքշաբթի
գիշեր ժամ 2 1/2
Վ.ԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ց. ՎԱՐԴՈՎԵԱՆԻ
Զ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԸՍՏ ԽՆԴՐՈՅ ԲԱԶՄԱԴԻՄԻ
ԲԱՆԱՍԻՐԱՑ
ԱՂՋԿԱՆ ՄԸ ՕԺԻՏԸ
Կատակերգութիւն յերիս արարս
Գրեալ Պ. Գ. Հ. Ռուշ—նէ
ԲԵՌՆԱԿԻՐ ՄԸ
ԹՈՒԼԱՄԱԳ Ի ՏԱՃԱՐ
ԱՍՏՂԿԱՆ
ՏԱՃԿԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԱՒ
Զուարճաբանութիւն և Պար ի մի
արարս և ի մի պատկեր
ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԳԻՆՔ

—

ՏԱՐԵՐՔ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ

Թարգմանեալ 'ի Ֆրանսերէնէ
եւ
հրատարակեալ 'ի Նշան
Անժ—էր Ըսկէր—Բէ—ն
Կը ծախուի ամեն գրավաճառաց
քով 'ի գին 7 ղրշ։

—

ՔԵՐԱԿԱՆ
ՀՆԱՁԵՒ ԳՐՈՎ ԵՒ ՀԻՆ ՈՃՈՎ
ՆՈՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ
Պատկերազարդ, գեղեց.

SUN FIRE OFFICE
LONDON
ՍԸՆ ՖԱՅԸՐ ՕՖՖԻՍ
ԽԱՆԿԸՆ ԻՉԻՆ
ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄՓԱՆԵԱՍԸ

Իշպու գումփանեա, Լօնտրատա 1710 տէ թէշքիլ օլունմուշ օլուպ, էվ, էշեա, վէ էմլեաքի սայիրէ, հէր ճինս էմթիա, ֆապրիգայա եախօտ գըրատթա տայիրայի աթէշէ, լիմանլարտա պուլունան կէմիլէր, վէ ալթընտաքի մալլէր, եարըմ տա վէ եախօտ թամամ օլունմագտա պուլունան կէմիլէր վէ զայիրէ, եանկընա գարշը սիկուրթա իթմէք, քէզա զարար վէ զիեան սաաթընտա հօռուլմէք իչին իլան իտէր։

Սիկուրթայա գօյմագ իսթէյէնլէրէ զօղալլըգ օլմագ իչին, իճապըր դայէթ էհվէն ֆիաթ իլէ ալընմագտա տըր։

Զարարտիտէ օլանլարըն գումփանեայա Գալաթատա Բէրչէմպէ բազարընտա Նօ. 24 Մ. Հանսօն Գանզ իէր. վէ գումփանեանըն Աճէնթէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի։

NORTH BRITISH AND MERCANTILE
INSURANCE COMPANY
A. D.
1809
ԽԱՆԿԸՆ ԻՉԻՆ ՍԻԿՈՒՐԹԱ
ՆՕՐԹ-Հ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ
ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄՓԱՆԵԱՍԸ

	(Լրյ. Ինկ.)
Ասըլ սէրմայէ	2·000·000
Շիմտիյէտէք քէօրտան ալթընըլըն . . .	3·091·910
Գումփանեանըն եըլլըգ իրատը	900·000

Իշպու գումփանեա 1809 տա. եանի պունտան 62 սէնէ էվվէլ թէշքիլ օլունմուշ օլուպ, վէ քէնտիսի սէրմայէսինտէն մաատա քէօրտան ալթըրըլըն պիւյիւք մեպլաղ իլէ տիւնեանըն էն պիւյիւք շիրքէթլէրինին պըրասընա կէչմիշ տիր։

Կէրէք էհալինին քէնտի մաղազալարընտա, վէ կէրէք Խաթանկօլ վէ Գալաթա կիւմրիւքլէրինտէ պուլունան մալլէրի, վէ կէրէք էվ, մաղազա վէ էմլեաքի սայիրէ վէ էշեա, քէօյլէրտէ վէ եախօտ չէհիր իչինտէ սիկուրթա իթմէք իչին իլան իտէր։

Սիկուրթա թոթմագ իսթէյէնլէր, Գալաթատա Գէօրգ մէջ խանընտա Նօ. 9, մէզքիւր գումփանեա թարաֆընտան գումէրէթ քէաթիպլէսի պուլունան աճէնթի Մ. ՈՒԻԼԻԵՄ Ր. ՍՈՒԱՆա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի։

տուլ, ընտիր թղթոյ վրայ, որ կը պարունակէ 36 երես։

Գին 100 Հատի 25 ղշ։

Կը ծախուի ի Գրատան Փարիզու. Զաղմաքճըլար եօզուշու, Թիւ 6. Ակտրեան Խան, վերնայարկ, Թիւ 13.

Շատ գնողներու համար քուն գնոյն վրայ զեղջ կ'ըլլայ ըստ քանակութեան։

—

ԱՐԱՄԵԱՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑ
ՄԵԾ
1872 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ
ԳԻՆ 2 ՂՐՇ։

Ցորում պարունակին բաց ի նըշանական և քաղաքական համազգային տօնախմբութեանց

Ցուցակ կաթողիկոսութեանց և Պատրիարքութեանց, Նշանաւոր Միաբանութեանց, Առաջնորդաց Հայ Պաշտօնատարաց, Հայ Բժշկաց, Հայ Փաստաբանաց, Արևելեայց և Բողոքականաց.

Ցուցակ Թղթատարութեանց և Հեռագրութեանց.

Մեծամեծք Թուրքիոյ, որ և նշանակին անուանք մեծամեծ Պաշտօնատարաց, Նախարաց և արտաքին Դեսպանաց եայլն.

Մեծամեծք, Նշանաւոր Տէրութեանց.

Ժամանակագրութիւն Պաշտօնական 'ի 1 Յուլիսէ 1869 մինչ Հոկտեմբեր 1870, հանդերձ պատմութեամբ Ֆրանսօ—Պրուսական պատերազմի.

Անուանք Իշխանաց աշխարհի Հայոց — Յոյնք անուանց.

Բժշկական — Հնդկախտ (Քոլէռա) անմիջական դեղ.

Զանազանք, Հարստութիւն Ֆրանսայի. —Անդրադարձութիւն Նափոլէոնի վարչութեան եայլն.

Երգեր Երկամթուղեաց և Ծովենաւուց,

Հանելուկք

—

ՆՈՐ
ԴԱՍԱԳԻՐՔ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Մեծ. Ա. Ա. Յուրէնեան էֆէնտիի հեղինակութեանն և Գործաւէր ընկերութեան երկրորդ գործն է, որ 139 երես պարունակեալ համառօտ Հայոց Պատմութիւն մ'է որ կը պարունակէ նաև մինչև 1871 թուականը անցած Ազգային ու նշանաւոր դէպքերը։

Կը ծախուի 'ի գին 5 ղշ.

—

ՔՐԻՍՏՈՍ Ի ՎԱՏԻԿԱՆ
ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՎԻՔԹՕՐ ՀԻՒԿՕԻ

Գործաւէր Ընկերութեան գ-գործն բլլալով, թէպէտ փոքրիկ բայց ընթերցանութեան արժանի տետրակ մ'է. Կը ծախուի ամէն գրավաճառաց քով.

Ի գին 1/4 մէճիտ.

ՖՐԱՆՍՈՒԱ
ԿԱՄ
ՍՈՒՏ ՔԱՆԱՅԻ

—

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱՑ
Խորէն Ո. Օհանեան
Աշակերտ
Ս. Ներսէսեան վարժարանի
'ի Խասգիւղ

—

ԳՈՐԾ ԱՌԱՋԻՆ
ԳՐԱՍԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Խասգիւղի Գրասիրական ընկերութեան առաջին գործը լինելով ընթերցանութեան արժանի գըրքոյկ մ'է։

Սոյն գրքոյկը բոլոր գրավաճառաց քով կը գտնուի, գին երեք դահեկան։

—

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ
ՊՕՂԱԶ ԻՉԻՆԷ ԻՇԼԷՅԷՆ ՎԱՓՕՐԼԱՐԸՆ ՎԱՔԹԸ ՀԱՐԱՔԷԹԼԷՐԻ
1871 Դեկտեմբեր 4 Ճումարթեսի կիւնիւնտէն իթիպարէն

ԵԷՎՄԻՅԷ ՔԷՕՓՐԻՅԷ ԻՆԷՆ ՎԱՓՕՐԼԱՐ
ՌՈՒՄԷԼԻ ՎԷ ԱՆԱՏՕԼ ԳԸՅԸԼԱՐԸ ՊԻՐԼԻՔՏԷ

Քալքաճագ սաաթ		Վափօր	
Սաաթ	Տագ.	Նօ.	
2	15	1	Եէնիմահալլէտէն Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգօզ. Եէնիքէօյ. Գոյաճըքէօյ. Ռ. Հիսար.
2	30	25	Եէնիմահալլէտէն Մէզարպուրնու, Պէօյիւք. Թարապ. Եէնի. Իսթինեա Էմիրկեան, Ռ. Հիսար. Պէպէք։
3	15	18	Եէնիմահալլէտէն Պէօյիւքտ. Թարապիա. Եէնի. Իսթինեա. Էմիրկեան, Ռ. Հիսար. Պէպէք Արնավուտ. ճումա կիւնլէրտէն մաատա
3	45	19	Ռ. Ա. Գավագ. Մէզարպուրն. Պէօյիւքտէ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկեան. Գոյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Վանիքէօյ. Օրթաք.
4	30	20	Եէնիմահալլէտէն Մէզարպուրնու Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Իսթինեա. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնավուտք. Գուրուչէշ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։
5	45	21	Պէօյիւքտէրէտէն, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկ. Գոյաճըք. Ռ. Հիս. Պէպէք Արնավուտք. Օրթաք, Պէշիկթաշ,
7		4	Եէնիմահալլէտէն Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգօզ, Եէնիք. Էմիր. Գանլըճա, Ռ. Հիսար, Գանտիլլի, Արնավուտք. Պէյլէրպէյ. Օրթաքէօյ, Գուզկունճուգ, Պէշիկթաշ, Իսկիւտար.
8	45	25	Եէնիմահալլէտէն Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգօզ, Եէնի, Էմիր Ռ. Հիս, Պէպէք, Արնավ, Օրթաք, Պէշիկթ, Գապաթ.
9	45	22	Պէօյիւքտէրէտէն Թարապիա, Եէնիքէօյ, Գոյաճըքէօյ. Ռ. Հիսար, Արնավուտքէօյ, Գուրուչ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթ։

ԱՐՆԱՎՈՒՏՔԷՕՅ ԹԱՐԻՂԻ

2	45	22	Արնավուտքէօյունտէն Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ,
3	15	6	• • • • Գապաթաշ
3	45	5	Արնավուտք. Գուրուչ, Օրթաք, Պէշիկ. Գապաթաշ։
4	20	22	• • • •
5		6	Արնավուտքէօյունտէն Գուրուչէշմէ, Օրթաք. Պէշիկթ. Գապաթ.
6		28	• Պէյլէր, Օրթաք. Գուզկ. Իսկիւտ. Գապաթ.
7	45	5	Արնավուտքէօյտէն Գուրուչ, Օ. Պէշիկթ. Գապաթաշ։
10	45	6	Արնավուտքէօյունտէն Պէյլէրպէյի, Գուզկունճուգ։
10	15	20	• տօղրու Քէօփրիւյէ։

ԱՆԱՏՕԼ ԹԱՐԻՂԻ

2	45	21	Պէյգօզտէն, Պաշապահչէ, Գանլըճա, Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէրպ. Գուզկունճուգ։
2	45	4	Վանիքէօյտէն Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի, Գուզկունճուգ, Գապաթաշ,
5		17	Պէօյիւքտէրէտէն Պէյգօզ, Պաշպահ, Գանլը, Ա. Հիսար, Վանի. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. (ճումա կիւնլէրի 5 1/4 տէ)
4		28	Պէօյիւքտէրէտէն Պէյգօզտան Պաշապահչէ, Գանլըճա, Ա. Հիսար Գանտիլ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզ. (ճումա կիւնլէրտէն մաատա

ԵԷՎՄԻՅԷ ՔԷՕՓՐԻՏԷՆ ՊՕՂԱԶ ԻՉԻՆԷ
ՌՈՒՄԷԼԻ ՎԷ ԱՆԱՏՕԼ ԳԸՅԸԼԱՐԸ ՊԻՐԼԻՔՏԷ

4		4	Գապաթաշ, Իսկիւտար. Պէշիկթաշ, Գուզկունճ, Օրթաքէօյ, Պէյլէրպէյի, Արնավուտ, Գանտիլ, Ռ. Հիսար, Գանլըճա, Էմիրկեան. Եէնիքէօյ, Պէյգօզ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Եէնիմահալլէ.
4	15	21	Պէշիկ, Օրթաք. Արնավ, Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիր. Եէնիքէօյ, Թարապ, Պէօյիւ.
5	45	25	Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչէշմ. Արնավուտք. Ռ. Հիսար. Գոյաճըքէօյ Եէնիք. Պէյգօզ. Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ. Մէզարպ. Եէնիմահ.
6	30	6	Իսկիւտարտէն Պէշիք. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանիք. Արնավուտք։
8		11	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Արնավուտք. Ռ. Հիսար, Էմիրկեան, Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ։
10		18	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկեան, Եէնիքէօյ, Թարապ, Պէօյիւքտէրէ, Մէզարպուրնու. Եէնիմահալ. Ռ Ա. Գավագլարա։
10	15	1	Պէշիկթ. Ռ. Հիսար, Գոյաճըքէօյ, Եէնիք, Պէյգ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Եէնիմահ.
10	45	19	Օրթաքէօյ, Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկեան, Իսթինեա, Եէնիքէօյ, Թարապ, Եէնի. Պէօյ. ք. (ճումա կիւնլէրի Պէշիկթ. Արնավուտք.)
11		28	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Արնավուտքէօյ, Գոյաճըքէօյ, Պէյլէրպէյ (ճումա կիւնլէրտէն մաատա)։
11	10	25	Թարապիա, Պէօյիւքտ. Մէզարպուրնու, Եէնիմահալլէ, (ճումա կիւնլէրինտէն մաատա)։
11	20	20	Գուրուչ. Պէպէք, Ռ. Հիսար Էմիր. Եէնիք. (ճումա կիւն. Թարապ. Պէօյիւք. սաաթ 11 10 կէչէրէք քէօփրիւտէն)

ԱՐՆԱՎՈՒՏՔԷՕՅ ԹԱՐԻՂԻ

3	40	22	Պէշիկթաշ, Օրթաք Արնավուտքէօյ.
4	30	6	Տօղրու Արնավուտք.
9	15	6	Պէշիկ. Օրթաքէօյ. Գուրուչէշմ. Արնավուտքէօյ.
9	50	20	Պէշիկթ. Օրթաքէօյ, Գուրուչէշմ. Արնավուտքէօյ։
11	20	6	Գապաթաշ, Պէշիկթաշ, Օրթաք, Արնավուտք.
11	45	4	Պէշիկթաշ, Գուզկ. Գուրուչ
11	20	20	Օրթաք, Արնավուտ.

ԱՆԱՏՕԼ ԹԱՐԻՂԻ

4	30	21	Գապաթաշ. Պէշիկթ. Իսկիւ. Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկէլ. Արնավուտքէօյ։
9	45	5	Գուզկունճուգ. Պէյլէրպէյի. Չէնկէլքէօյ. Վանիքէօյ. անտէն տօղրու Քէօփրիւյէ (ճումալարտան մաատա)։
10	30	17	Գուզկունճուգ, Պէյլէրպէյի. Չէնկէլքէօյիւ. Վանիքէօյ, Գանտիլլի, Ա. Հիսար, Գանլըճա, Պաշապահչէ, Պէյգօզ, Պէօյիւքտէրէ. (ճումա կիւնլէրի 10 տա չըգաճագ)։
11		21	Գուզկուն, Պէյլէրպէյի, Չէնկէլքէօյ, Վանիք. Ա. Հիսար, Գանլըճա Պաշապահ, Պէյգօզ,
11	30	5	Գապաթաշ, Գուզկուն. Պէյլէրպէյի, Չէնկէլքէօյ, Վանիքէօյ.

Ճումա կիւնլէրի սաաթ 4 3/4 տա քէօփրիւտէն պիր վափօր գալքըպ Իսկիւտարտան Պէյգօզա գատար պիլ ճումլէ իսկէլէլէրէ ուղրայարագ Պէյգօզա կիտէճէքտիր, աքշամը սաաթ 8 3/4 տէ Պէյգօզտան մէզքիւր իսկէլէլէրէ ուղրայարագ աւտէթ իտէճէք.

ՃՈՒՄԱ ԿԻՒՆԼԷՐՏԷՆ ՄԱԱՏԱ ՀԱՐԷՄ ՎԷ ՍԱԼԱՃԱՔ ԻՍԿԷԼԷԼԷՐԻՆ
ԻՇԼԷՅԷՆ ՎԱՓՕՐԼԷՐ
1871 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2 ՃԻՒՄԱ ԻՐԹԷՍԻ ԿԻՒՆԻՒՆՏԷՆ ԻԹԻՊԱՐԷՆ

Սաաթ	Տագիգա	
4	30	Հարէմ իսկէլէսինտէն Սալաճագա ուղրայարագ
11	20	Հարէմ իսկէլէսինտէն Սալաճագ (պազար կիւնլէրի սաաթ 11 տէ
4	15	Քէօփրիւտէն Հարէմէ, անտէն Սալաճագ
11		Քէօփրիւտէն Հարէմէ, Սալաճագ (պազար կիւնլէրի սաաթ 10 3/4

ՏԷՐ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՕՐԱԳՐՈՅ
ՕԳՍԷՆ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ ՆՈՒՍՈՒՖԵԱՆ ԽԱՆ ԹԻՒ 1-5